

MAGAZIN

cultural-istoric și de informație

REVISTĂ A ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Director: Vasile TODI

Redactor-șef: Ștefan TARJOC

Tehnici de manipulare în politică (II)

EMINENȚELE NEGRE ALE PROPAGANDEI

pornind de la filmul „triumful voinței” realizat de Leni Riefenstahl, în cadrul acțiunilor de demitizare a propagandei naziste, prin care Adolf Hitler apărea ca un zeu pogorător din cer, creând o aură mistică Fuhrerului secvențele devin de-a dreptul spaimântătoare pentru spectatorul neutru, când prezintă sute de mii de oameni, manifestându-se ca niște simpli roboți, părând simple păpuși în frâiele liderului nazist.

Să analizăm cauzele și metodele prin care propovăduitorii unei ideologii totalitare, acționează pentru a obține controlul total asupra minții, a comportamentului și a sentimentelor unor mase imense de oameni, pe linia celor opt căi:

- controlul comunicațiilor umane;
- manipularea „mistică”;
- cerința de puritate;

- cultul confesiunii;
- știința sacră;
- remodelarea limbajului;
- doctrina mai presus de oameni;
- delimitarea socială.

Cum a fost posibilă această isterizare a maselor în acea perioadă?

Fundamentele acestei ideologii naziste au fost gândite și prezentate în cartea lui A. Hitler - Mein Kampf. Dar orice lider nu se poate ocupa zi de zi de „mersul” propagandei, rol ce l-a primit Goebbels, omul ce manifesta o abilitate deosebită în manipularea electoratului, ceea ce nu i-a scăpat lui Hitler, care era un geniu al propagandei, pe care a predicat-o din 1919.

Sub îndrumarea lui Hitler, Goebbels a învățat că „propaganda nu are nimic comun cu adevărul”.

Se susținea ideea „un popor, o țară, un conducător” care a preluat-o în tristă amintire și propaganda „ceaușistă” (Partidul, Ceaușescu, România).

Oaspetele lunii septembrie

Arhimandrit ARSENIE PAPACIOC

Organizarea Ministerului Propagandei a unei instituții specializate în domeniu, care a culminat cu incendierea Reichstag-ului, ce a oferit prilejul interzicerii propagandei comuniste printr-o înscenare

Ștefan TARJOC

După cartea „Tehnici de manipulare” scrisă de Bogdan Ficeac (continuare în pag. a 2-a)

Colțul credinței strămoșești

Căutați să fiți pomeniți la Sfintele Liturghii

Se pune dragii mei, în Sfântul Sânge, părticica aceea cu numele tău. Și se spune așa de preot: „Spală Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu cinstit Sângele Tău, pentru rugăciunile sfinților Tăi”. Și se pun toate, de pe disc, în potirul cu Sfântul Sânge. Și vă dați seama, unde poți să fii, dacă ești mort, chiar dacă ești viu ești salvat; se pomeniște și pentru morți și pentru vii. Și cât te costă? Căutați să fiți pomeniți la Liturghie. Fie că vă cunoaște un preot sau vă cunoaște duhovnicul, fie că frățiile voastre dați la Liturghie, dar să fiți pomeniți. Asta e totul. Liturghia nu este o lucrare omenească, dragii mei. Nici îngerească. E direct divină! Pentru că nu poți tu să transformi acolo. El este Cel ce este! Și dacă ar fi cu puțință să se deschidă cerurile și chiar tavanul Altarului, n-ai vedea în cer mai multă lumină și mai multă așezare cum este în Sfântul Altar, cu îngerii, căci Hristos este cu noi. Noi chiar avem o rugăciune, când facem Vohodul: „Și fă, Doamne, să intre cu noi și îngerii care îți slujesc împreună cu noi!” Deci preotul are autoritate. Pentru că ei sunt acolo: o gloată de îngeri! E Hristos! Ce, te joci?! Deci căutați să fiți pomeniți la Liturghie.

Arhimandrit Arsenie PAPACIOC
Mănăstirea Sf. Maria – Techirghiol

Încheiere

Nicolae Labiș

Pământ împădurit, ne vedem
Din ce în ce mai rar lângă izvoare,
Dar spune-mi, nu îți sunt la fel de dragi
Sălbaticile păsări călătoare?

Este străine așezări lumești
Duc câte-un fulg de-al tău, un cânt din tine,
Și mor cu tine-n inimile lor
Când le frâng zborul gloanțele haine.

Eu n-am să uit c-aici am răs întâi,
Că am strigat întâia-njurătură,
Că am gustat din scorburii faguri dulci
Ori gustul lacrimii sărate-n gură.

Langaci iubind aici întâia oară,
Ți-am spus, când nu-i spusese încă ei...
Tu mi-ai vegheat încovoiat asupra-mi
Întâi șovăielnici pași ai mei.

Copiii cresc și unii se despart
De cei ce le-au dat viață din iubire.
Plecările din tine-n alte lumi
Să nu le iei nicicând drept despărțire.

Când eu greșesc ori mă stropesc noroaie,
Mă chemi și eu la tine vin tiptil,
Și-n foșnetul luminii din frunzișuri
Mă faci din nou nevinovat copil.

(Din vol. *Moartea căprioarei*, Biblioteca pentru toți – Editura pentru literatură, 1964)

Panem et circenses

„Pâine și circ”, voiau romanii în faza de decadentă. Sub influența modelului asiatic, în sec. III împăratul întreținea cu pâine și ulei 20-25% din locuitorii Romei. Și spectacolele cu gladiatori și băile publice erau gratis. Azi, ajutorul social, TV-ul ori sportul profesionist, au cam același rol pentru cei care nu au unde, sau nu vor a muncii și nu știu cum să omoare altfel timpul. Șomajul e în Europa în jur de 10%. În Polonia, 20%.

Federația Rusă și Germania, care au suferit în timpul și după cel de al doilea război mondial, au hotărât să renunțe la „pâinea și circul” comunist. Din URSS, situația s-a perpetuat în Rusia, unde peste jumătate din cetățeni beneficiază de chirii, medicamente, telefoane, bilete de călătorie, de mers la băi etc., subvenționate de stat, cu mult sub nivelul prețului de cost. Și în Germania ocupată de anglo-americi și de sovietici s-a format un sistem social parazit. În RFG, cheltuielile de apărare erau preluate de USA și „miracolul economic” părea fără sfârșit. În RDG, „vitrina Lagărului comunist”, totul era subvenționat, chiria, energia, sănătatea, educația, cultura, astfel încât nimeni nu mai știa ce și cât costă ceva.

Spre final interdependența muncă-remunerație a fost înlocuită complet de corupție, relații până când s-a prăbușit tot lagărul comunist.

Vladimir V. Putin, a decis să termine cu „pâine și circul” sovietic și oferă fiecăruia,

Prof. dr. Viorel ROMAN
consilier academic la Universitatea din Bremen
(continuare în pag. a 2-a)

Unicul, extraordinarul, președintele...

Uștat obicei avem noi românii de a ne asasina valorile cu glonțul laudei. Recent, într-o emisiune televizată, astfel era prezentat un cetățean al iubitei noastre republici. Motivul acestei

prezentări nu era unul ideologic, ci pur și simplu lipsa de respect a românului pentru valoare. Ori invidia unora. Ori disprețul altora.

Taragotistul Dumitru Fărcaș – căci el a fost astfel recomandat – nu are nevoie de o asemenea prezentare. Nici de o așa batjocură. Dumitru Fărcaș nu este nici farsor, nici dement, nici naiv. El este un artist. Și acest motiv ne este suficient pentru a-l prețui. Candoare în schimb da. Un artist adevărat se află mereu în pridvorul domnesc al candorii. Dar artistul nu poate fi un ignorant, asemeni nătărăului care l-a prezentat. Și nefiind ignorant, el știe ce ar fi trebuit să cunoască și nătângul prezentator de la Brașov. Și anume, că numai Banatul are cel puțin trei taragotiști la fel de durabili în calendarul folclorului românesc. Iar dacă aș rosti numele lui Luca Novac, atunci, chiar ar trebui să modelez din cuvinte în jurul numelui său eoul geniului.

Vasile TODI
(continuare în pag. a 2-a)

ANUL XI
Nr. 9 (127)

SEPTEMBRIE
RĂPSCIUNE

ADRESA INTERNET
http://www.geocities.com/magazinmr
e-mail: magazinmr@yahoo.com

ISSN:
1453-2700

2004

STROPII SECUNDELOR DE NETIMP

Pe această lume, ca să putem exista, să încercăm să ajungem la mântuire într-un fel, trebuie să ne legăm de ceva. Ne legăm de părinții noștri care prin scurgerea lor ne înțeleptesc. Ne arată ce și cine suntem și, mai ales, unde vom ajunge. Exercițiul lor unic, nemaîncercat cu moartea, făcut în deplină tăcere și anonim durază și doare cât toate vorbele lumii.

Trebuie să ne legăm de ceva: de oameni sau îngeri, de stele ori de pământ, de ceva real și palpabil, ori măcar de visele noastre care, de multe ori, pot și țin loc concretului, adevăratului... Dar cine are dreptul și poate să facă osebirea între ele?

Trebuie să ne legăm de ceva, de un fir, de o idee, de o dorință, de o datorie, de un dar, de o dreptate, trebuie... Să ne legăm de ceva: de stâlpul îndepărtat și putregăios al porții copilăriei, de palma mamei care ne mângâia creștetul, ori de inima femeii iubite să ne rezemăm... Trebuie să avem undeva un sprijin: cădem pe spate și dăm de părinți, de bunici, de străbunici, de strămoși, de un lung lanț al cărui început nici nu se întrevește... O verigă, o za neînsemnată

trece prin tine și se continuă în copii, în nepoți și strănepoți, în... Ești prins într-un ciudat domino, ale cărui legi îți sunt străine și nici nu-ți dai seama dacă aluneci înainte ori înapoi...

Ne opintim, ne rezemăm de stele și când te crezi mai în siguranță se prăbușește întreaga boltă peste tine; cu toți sorii și luceferii ei! Atât de grea de-ți frânge respirația. Și ești atât de singur în apa timpului, în care, ne amăgim cu stropii secundelor de netimp... Trebuie să ne legăm de ceva să ne aflăm, ori să ne inventăm un rost și, de cum ne naștem, de cum venim pe lume ținem la viață mai mult ca la orice... Și vă spun, că cel mai puțin, suntem legați de viață!

Petru Vasile TOMOIAGĂ

Cu dilema la croitor

Ce credeți despre reparația omagiilor tovărășești în lumea noastră politică, cu ocazia desemnării lui Adrian Năstase drept candidat la președinție?

Așa cum tencuiala căzută a unor ziduri mănăstirești dezvăluie chipurile unor sfinți mai bătrâni prin pielea fină a obrazului năstasian iradiază mecla sfântului din Scornicești, mare consumator de omagii calde.

Nu-i de mirare că slava stătătoare de deasupra Aerului Primăverii s-a prăbușit la congresul PSD asupra acestui băiet care a copilărit în acel perimetru cu izbe miraculoase, de vreme ce produc în serie conducători de țară.

Bătut de noroc și purtat din post în post (ministru de Externe, preș. al Camerei Deputaților, preș. de partid, preș. al vânătorilor și pescarilor etc., etc.) Adrian Năstase continuă, așadar, tradiția de luptă a lui nea Nicu, care pîn' la urmă n-a murit de glonț, ci de prea multe limbi în cur.

Mircea Dinescu – „Dilema veche”, nr.34

Săptămâna pe scurt

Așa după cum se vede, revista noastră nu se mai ocupă de Carmen Păunescu. E treaba ei, dacă poate crede că, după ce a ucis familia micuței Silvia Burlan, aceasta i-ar putea deveni fiică (!!). Așa ceva e de domeniul paranormalului. Altcva e, însă, scandalos: în timp ce Silvia Burlan a părăsit Spitalul din Craiova, după ce fusese 10 zile în comă, Carmen Păunescu încă boalește într-o clinică secretă, undeva, în România! Așadar, un copil, înviat din morți, prin eforturile supraomenești ale corpului medical - până la urmă se externează și ajunge acasă, în timp ce o zdrăhoancă de femeie, care pretinde că are sternul înfundat, minte că e încă internată în spital! Incredibil, nu-i așa? În realitate, noi știm unde se ascunde Carmen Păunescu, pentru a se sustrage urmării penale și a câștiga timp: la familia fostului prefect Răducănoiu, din jud. Dolj. Reamintim: au murit 3 oameni! Se poate mușamaliza acest măcel? Atunci orice mârșăvie e posibilă în țara asta!

„România Mare”, nr. 737

Eterna enigmă

Martoră într-un proces, doamna Rossi trebuie să spună câți ani are.

– Domnule judecător, am văzut 36 de primăveri.

– Bine, bine, doamnă sunteți bună însă să ne spuneți și de când nu mai vedeți?

– Două prietene trecute de prima tinerețe stau de vorbă.

– Vârsta mea corespunde numărului pe care îl port la pantof, spunea una.

– Interesant. Și câți ani ai de fapt?

– 36.

– Săraca de tine, ce trebuie să te mai strângă pantofii...

– Nici o femeie nu-i în stare să păstreze un secret... Cu excepția soției mele.

– Cum asta?

– Închipuiți-vă că de 18 ani mă străduiesc să află ce face cu retribuția mea și nu reușesc.

– Ai auzit, Lilian? Jeni se mărită cu un veterinar!

– Cu veterinarul acela! Este doar mult mai în vârstă decât ea.

– Nu, nu confunzi pe un veterinar cu un veteran. Veterinarii sunt cei care nu mănâncă carne.

– Spuneți că v-a dispărut soția?

– Da, acum doi ani.

– Și abia acum anunțați?

– Până acum nu mi-a venit să cred.

– Între prietene
– Imaginați-vă că i-am răbdat atâtea soțului meu, încât în ultimul deceniu am îmbătrânit cu cel puțin trei ani!

EMINENȚELE NEGRE ALE PROPAGANDEI

(urmare din pag. 1)

abilă, încă din 1925 în Germania sistemul de Radiodifuziune aparținea statului, unde s-au impus profesioniștii ai propagandei. Filmul apoi a devenit un mijloc de amplificare a propagandei, filmele fiind personal cenzurate de Goebbels.

De asemenea NKVD-ul (KGB-ul) avea strategii de influență pentru țările din lagărul sovietic, iar strategiile de manipulare sunt intens utilizate de Kremlin după 1947, (instalând câte un om în posturile cheie ale propagandei din aceste țări, cum a fost Boleslax Bierut fost președinte al Poloniei pregătit la Moscova.) Astfel în Directivele de bază ale KGB țările aflate din lagărul sovietic amintim:

1. Este interzisă primirea pe teritoriul ambasadelor sovietice ale autohtonilor racolați ca informatori.

2. Se va urmări ca între soldații sovietici și populația civilă din aceste țări să nu fie legături de nici un fel.

3. Se va accelera lichidarea cetățenilor care întrețin legături (neinițiate de KGB) cu P.C. Polonez.

4. Trebuie accelerată unificarea partidelor într-un partid unic.

5. Unificarea tuturor organizațiilor de tineret.

6. Se va acorda o atenție deosebită persoanelor cu capacități organizatorice.

7. Se va urmări ca funcționarii de stat să aibă lefuri mici, pentru a putea fi mituiți.

8. În toate organismele guvernamentale să aibă oameni care să conlucreze cu serviciile lor.

Dar strategia generală trebuia îndreptată asupra controlului total asupra individului și asupra modului său de gândire, ce nu exclude:

– spălarea creierilor, controlul prin hipnoză, integrarea în grup, inducerea sistemului de supunere necondiționată etc. (controlul comportamentului, al gândirii și sentimentelor) prin concepțiile de disonanță cognitivă ce se bazează pe „dezumanizarea victimelor”.

În România lui N.C. s-a încercat după modelul corean formarea „omului nou” ca în Albania lui Enver Hodja.

Spălarea creierului: formată din: dezghețarea, schimbarea și reînghețarea. Schimbarea constă în fixarea noii idei inoculate (ca elemente de identitate).

O fascinantă putere o au manipulările neurolingvistice prin care mesajele subliminale pot avea efecte auditive și vizuale. Printre reclame ca „Beți Coca-Cola” să se imprime și „Votați pe Bush”!

Cel mai vizibil fapt este modul de manipulare a mass-mediei în conflictele internaționale (vezi Yugoslavia și Iraq).

Totuși se întâlnește și rezistență la manipulare (oscilare între detașare și implicare). Sfaturi pentru a rezista manipulărilor:

1. Încercați să jucați cu Dvs. rolul „sunt avocat al Diavolului”.

2. Exersați: „Am greșit”, „E vina mea”, „Îmi pare rău”.

3. Fiți atenți la perspectivă.

4. Acceptați pierderile pe termen scurt (și în bani).

5. „Pot supraviețui fără favorurile dumneavoastră”.

6. Evitați hotărârile pripite.

7. Insistați cu întrebările să vă lămurii complet.

8. Exersați descifrarea sensurilor ascunse.

9. Nu acordați credit soluțiilor simple.

10. Nu vă dezvăluiți sentimentele.

11. Nu vă lăsați la cheremul lăcomiei.

12. Acceptați schimbul de idei, etc.

Vorbe, vorbe, vorbe...

(urmare din pag. 1)

Știți când va fi bine în țara asta? Atunci când oamenii vor înțelege că dincolo de un anumit punct, orice laudă este o ofensă.

*

Mai avem un obicei urât noi românii. Și anume, acela de a profita de starea materială precară a unor valori, pentru a ne „lustrui” pe noi atunci când suntem și vrem să rămânem în vârful trebii. Sigur, este frumos dacă îți îngăduie punga să aduni un buchet de artiști pentru a le oferi ceea ce unii dintre ei nu-și pot îngădui. Chiar dacă este vorba de o banală ieșire în peisajul patriei. După care, dacă atâta te duce capul, ai dreptul pe „banii tăi” să faci reclamă gestului tău „antonescian”. Chiar să-i încolonezi în fața camerei de luat vederi ca pe niște recruți amărâți pentru a-ți mulțumi cu umilniță. Multe poate insul pe banii lui cu invitați de statura Rodicăi Mandache, Arșinel ori Stela Popescu. Dar chiar și cu Beligan? De fapt, nici nu ar trebui să mă mir, atâta timp cât sunt conștient că trăiesc într-o țară în care până și regele, s-a scos singur la vânzare.

Panem et circenses

(urmare din pag. 1)

care a dobândit în colectivism un privilegiu, o compensație bănească corespunzătoare cu valoarea actuală pe piață. În acest fel va face transparentă structura prețurilor, bugetului și va asana mlaștina corupției colective. Și în Germania reunificată și suverană ajutorul de șomaj s-a redus la un an (până acum era nelimitat), după care, o asistență financiară minimă va fi dublată, dacă șomerul nu-și găsește un loc de muncă, de obligația de a presta o activitate socială pe un salariu simbolic în azile de bătrâni, parcuri publice etc. Cine refuză, pierde dreptul la orice ajutor.

De vorbă cu Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc

În rândul marilor duhovnici ai monahismului românesc de astăzi, la loc de primă importanță se află și Arhimandritul Arsenie Papacioc, duhovnicul Mănăstirii Sfânta Maria - Techirghiol, Constanța. Iscușița, blândețea și înțelepciunea duhovnicească a Prea Cuvioșei Sale l-au făcut cunoscut în întreaga țară ca un mare părinte și povătuitor de suflete pentru toate vârstele și categoriile de credincioși.

Născut la 15 august 1913, în comuna Perieți, Ialomița, în anul 1949 primește tunderea în monahism la Mănăstirea Antim - București, pe seama Mănăstirii Sihăstria - Neamț, având ca naș pe Protosinghelul Petroniu Tănase. Un an mai târziu, la 26 septembrie 1950, este hirotonit preot pe seama Mănăstirii Slatina - Suceava, unde se nevoiește câțiva ani ca duhovnic, egumen și ucenic al Părintelui Cleopa Ilie, starețul acelei mănăstiri.

După mai mulți ani de închisoare și prigoană a fost un timp preot paroh în Ardeal, apoi stareț la Mănăstirea Cheia și duhovnic la Mănăstirea Cernica. Iar din anul 1976 este duhovnicul Mănăstirii Sfânta Maria - Techirghiol.

*Arhimandrit Ioanichie BĂLAN
Sfânta Mănăstire Sihăstria*

– Prea Cuvioase Părinte Arsenie primindu-mă astăzi împreună cu fiul meu Alexandru într-o chilie mai caldă decât cel mai bogat palat, vă întreb cu lumească curiozitate dacă dumneavoastră aparțineți prin naștere prea chinutului Neam Aromân? Și vă întreb din două motive, din care unul ar fi acela că dacă sunteți aromân atunci bucuria noastră vă alătură celorlalte patru mari personalități pe care neamul aromânilor le-a dăruit creștinismului și anume: Maica Tereza, uluitorul erudit Scrima și patriarhul Athenagoras.

– Și al doilea motiv?

– Al doilea ar fi că în acest microunivers duhovnicesc, se întâlnesc în pacea țării căreia îi aparținem, trei generații de aromâni.

– Am fost invitat, acum un număr de ani, să vorbesc la București unor studenți. M-am dus cu plăcere și am vorbit patru zile. În acest timp am acordat un interviu televizat domnului Arachelian, pe care din începutul emisiunii l-am avertizat spunându-i așa: domnule Arachelian eu sunt macedonean de origine. Și, imediat după emisiune m-am trezit cu doi preoți. Distinși, serioși preoți, macedoneni care, auzind mărturisirea făcută în emisiune, mi-au propus să mă facă patriarhul macedonenilor cu sediul la sârbi. Eu le-am spus: „Domnilor nu-i cunoașteți pe greci?” Apoi venind valurile de necazuri peste sârbi s-a mai întârziat următorul contact. Apoi eu cunosc foarte puțin dialectul pentru că părinții mi-au murit când eram mic. Pe bunicul, care a venit din Macedonia cu mii de oi nu l-am apucat.

– Un om bogat.

– Da.

“E mare meșteșugul să fii om”

– În jurul oierilor foarte bogați, se nasc povești frumoase.

– Așa este. Povesteau oamenii că în Ialomița unde s-a stabilit bunicul, a venit un om să-i ceară voie să-și pască și ei oile pe pământurile bunicului meu. „Câte oi ai dumneata?” „Șaptezeci”, i-a răspuns omul. „Paște-ți oile liniștit că eu, numai câini am șaptezeci”. Amintire frumoasă, dar din

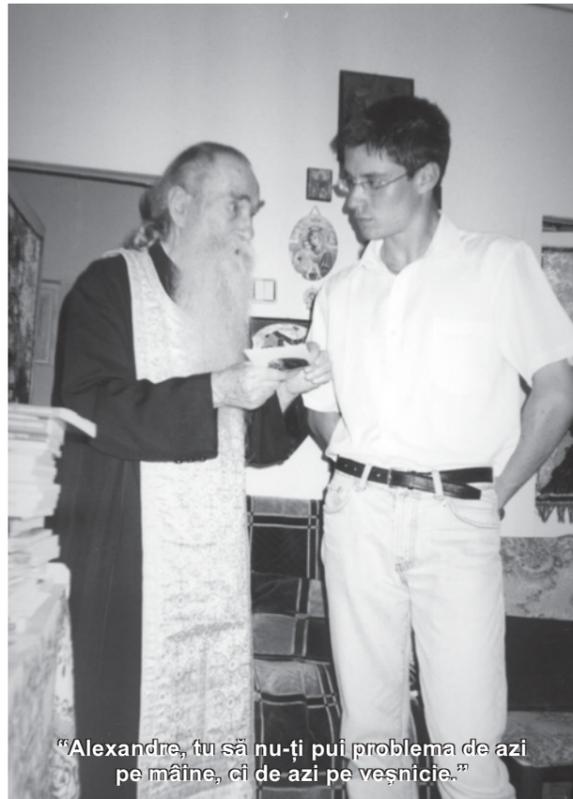
păcate eu nu mi-am cunoscut bunicii nici dinspre mamă nici dinspre tată, iar de părinți am rămas orfan de mic.

Și revenind la macedoneni, nu demult au mai venit la mine cu politețe și evlavie, din dorința de a înălța o catedrală a aromânilor la Constanța și de a mă ruga să merg acolo. Să vedem...

– Despre Andrei Scrima un arhimandrit german ne-a evocat ca martor ocular, evoluția strălucită la Conciliul Vatican II. Din păcate, mulți dintre noi nu cunosc nimic despre acest lucafar al înțelepciunii cum îl prezenta părintele Cleopa ori despre felul smerit cum trăia pravila de monah răsăritean după contactul sofisticat cu alte tradiții religioase.

– Andrei Scrima a fost fiul meu duhovnicesc. A plecat din România cu mare greutate. Merită subliniat plecarea lui. A venit atunci un filozof indian. Întâmplător a venit. A locuit la Patriarhie. Cine să cunoască limba oaspetelui? Scrima a hotărât patriarhul. Scrima, dragă domnule Vasile, cunoștea toate limbile Europei, araba și sanscrita.

– Îmi cer scuze că vă întrerup dar nu vreau decât să evidențiez această capacitate rarismă a lui Andrei, cum l-au numit francezii, cu observația lui Radu Bercea care spunea că dacă a ști limba sanscrită înseamnă a avea un contact autentic cu acea limbă, a te lăsa inspirat de ea în propria-ți fecundă hermeneutică atunci „da”, Scrima știa sanscrita.

“Alexandre, tu să nu-ți pui problema de azi pe mâine, ci de azi pe veșnicie.”

– Exact. Indianul, fascinat că un reprezentant al Patriarhiei Române vorbește limba sa perfect, nu ezită și îl invită în India. Sigur apar în calea plecării tot felul de greutăți. Dar, la intervenția personală a lui Jawaharalal Nehru, Scrima primește pașaportul necesar deplasării. Era atât de smerit încât, odată, l-am văzut suferind. L-am întrebat ce s-a întâmplat și mi-a răspuns că s-a mândrit într-o anume împrejurare. Frate Andrei, i-am spus, poate a fost mai mult o bucurie decât o mândrie. Și el, înțelept, s-a mai liniștit.

– Atunci noi aromânii să ne bucurăm doar că cel care a avut un rol hotărâtor în întâlnirea dintre patriarhul Athenagoras și Papa Paul VI, la Ierusalim era macedonean.

– Exact. Să nu ne mândrim. Este mulțumitor că avem cu ce ne bucura. Că avem pilde.

– Fără îndoială. Scrima a studiat filozofia, matematica și teologia la București. A fost asistent al Profesorului Anton Dumitriu – autorul primului tratat de logică polivalentă din lume – care, vorbind despre Scrima spunea: „Era un geniu”. Și o astfel de confirmare, vine din partea unui domn profesor, în preajma căruia, nu puteai scoate un cuvânt „alături”.

– A fost. Are dreptate profesorul Dumitru. Între 1957 și 1959, e doctorand la Benares în India. Ei bine, înainte de a primi bursa în India, eram la o mănăstire în Bucovina. Acolo, se făceau prin împrejurimi cercetări arheologice. Se

Daruri pentru fratele Alexandru

descopereau morminte vechi cu oseminte. Vedea omul, ce e omul! Și înaintea plecării lui în India i-am spus așa: „Andrei, prefer să te bag într-o groapă din asta decât să schimb ortodoxia în India. În drum spre India, s-a oprit o lună de zile în Franța la invitația unei personalități bisericesti din Apus.

– După acea oprire l-a numit Apusul „Fratele nostru din Răsărit, inteligent și frumos ca un serafim”?

– Da

– Iată că veni vorba de apus. Prea cuvioase părinte Arsenie, ecumenismul încotro?

– Problema este actuală. Sunt cu totul împotriva ecumenismului. Ca să te împaci, trebuie să faci compromisuri. Ca să faci compromisuri trebuie să cedezi. Iar eu în materie de adevăr, nu pot admite compromisul. Hristos ne învață așa!

Vasile TODI

Mănăstirea Sfânta Maria – Techirghiol

(va urma)

O tânără studentă, cu studii teologice, ne-a încredințat spre lectură, gândurile ei frumoase. Le publicăm, convingi că prezența creației sale îl va bucura mai ales pe Prea Cuviosul Părinte Arsenie Papacioc, cu al cărui desen înobilăm textul.

Meditație

De când mă știu, m-au învățat că exiști; am auzit, am citit și am descoperit apoi, cu toată ființa mea, să Te caut și să Te găsec. Am crezut că-mi va fi greu și că va trebui să am niște merite deosebite ca să ajung la Tine. Mi-am dat însă seama ce aproape erai, Te aflam în fiecare zi, în toate locurile unde eram și am înțeles că nici un efort nu era prea mare să pot fi cu Tine. Când sărbătoresc Nașterea Ta, colindele de bucurie și de laudă îmi inundă sufletul și mi-aș fi dorit să fi fost și eu cu Magii care Ți-au adus daruri ca să-ți pot spune:

„Iisuse prea Sfânt, Tu vii la mine
Cu un alai de bucurii
Te-așteaptă toți să vie
Dar nimeni mai cu
dor ca mine”.

Când m-au lovit și am sângerat, când m-au nedreptățit și m-au batjocorit, Tu m-ai încurajat; aveam exemplul rănilor și umilințelor Tale; am căzut, am suferit, am răbdut, dar cu Tine, Iisuse, am biruit.

Iar când am greșit, eu știu că m-ai iertat și mi-aș fi dorit să-Ți spăl picioarele cu lacrimile mele și să le șterg cu părul meu, ca să vezi cât de mult m-am căit.

Și când iubesc, Te văd ridicându-te spre cer și dându-mi și mie aripi ca să mă pot ridica deasupra tuturor răutăților din lumea aceasta și să privesc de sus doar splendoarea minunilor lăuate de Tine pe pământ. Acum pot să sărut în mintea mea rănilor picioarelor Tale răstignite pe Cruce și să-Ți spun:

„Iisuse, te rog, rămâi cu mine
Și să-mi ajuți în toate
Să pot fi bun și drept mereu
Și să iubesc la fel ca Tine.”

Ana-Maria HĂDAN

Bucuria fraților

"Românii din Sud, pe care, cu dreptate, îi numim Macedoneni, au jucat în trecutul nostru, cu tot numărul lor mic, un așa de mare rol".

Nicolae Iorga

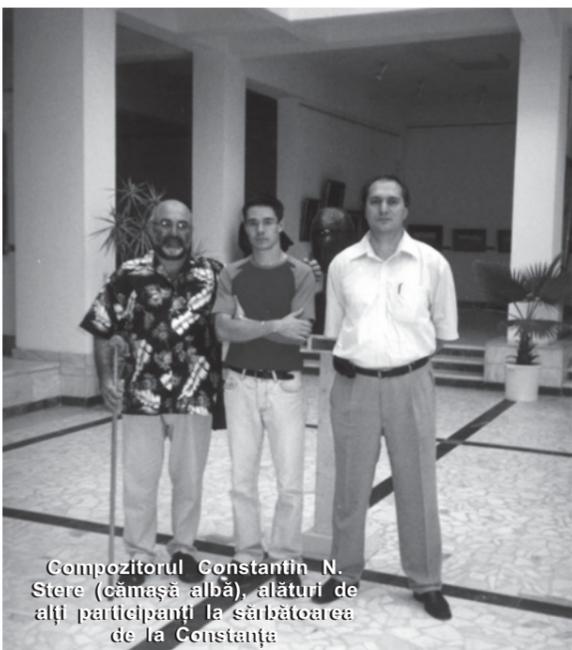
Oricât de echilibrat ar fi un om și oricât de bine și-ar stăpâni el sufletul, tot îl prinde viața în flagrant delict de emoție. Așa mi s-a întâmplat și mie la sfârșitul acestei verii, când frații mei, m-au invitat

Președintele Departamentului de Tineret al Organizației Internaționale a Macedo-Românilor, Alexandru Todî, alături de președintele UNITER-ului, Ion Caramitru

să participe la prima ediție a „Zilelor Culturii Aromâne”, eveniment gândit și pregătit de Comunitatea Aromână din România, la care au participat membrii ai comunității aromâne din Europa, SUA, și Australia. A fost fără tăgadă, o sărbătoare a spiritului, o sărbătoare la care, scriitori, regizori, actori, pictori, sculptori, poeți și designeri au înțeles că deși dispersați în diferite colțuri ale lumii, aparțin bătrânului neam macedo-român.

Au lipsit de la această adunare preoții aromâni. De la moartea părintelui Anastasie Fotu, misionarul care a creștinat pentru a doua oară aromânii din

Compozitorul Constantin N. Stere (cămașă albă), alături de alți participanți la sărbătoarea de la Constanța

Albania, preoților tineri le lipsește parcă instinctul jertfei. Afendi Fotu a fost un OM. Unul dintre acei rari oameni cărora 20 de ani de temniță comunistă făcuți pentru marele Adevăr, n-au reușit să-i slujească nici sufletul, nici ideile. În inima Germaniei acum mulți ani, am avut cinstea să mă

înclin pentru întâia oară înaintea lui. Viforos om și blajin în egală măsură. Sfânta Liturghie ținută în limba noastră în Germania ne-a convins pe toți cei de

Doi străluciți compozitori și interpreți ai muzicii aromâne, Gică Godi (cu spatele) și Dincă Gospodin (în față), în casa minunată a familiei Stere

față că neamul aromânilor este ca o caracatiță căreia, dacă îi tai o tentaculă alte zece îi cresc în loc. De la el am învățat noi cei mai tineri că simpla prezență în Biserică, nu are valoare pentru Dumnezeu, dacă omul nu luptă cotidian pentru omenia, dreptate și moralitate.

Aromânii au fost recunoscuți ca etnie de două ori: o dată în 1905, prin Iradeaua sultanului Hamid al II-lea, și apoi în 1913, cu prilejul tratatului de pace de la București. Cu alte cuvinte, de două ori în veacul trecut. Oare de câte ori va mai trebui să-i recunoască Europa în acest nou veac pentru a reuși și ei să se bucure de europene drepturi în casa lor? Au trecut iată aproape 100 de ani de la Pacea de la București și ei continuă să fie oaspeți în casele lor.

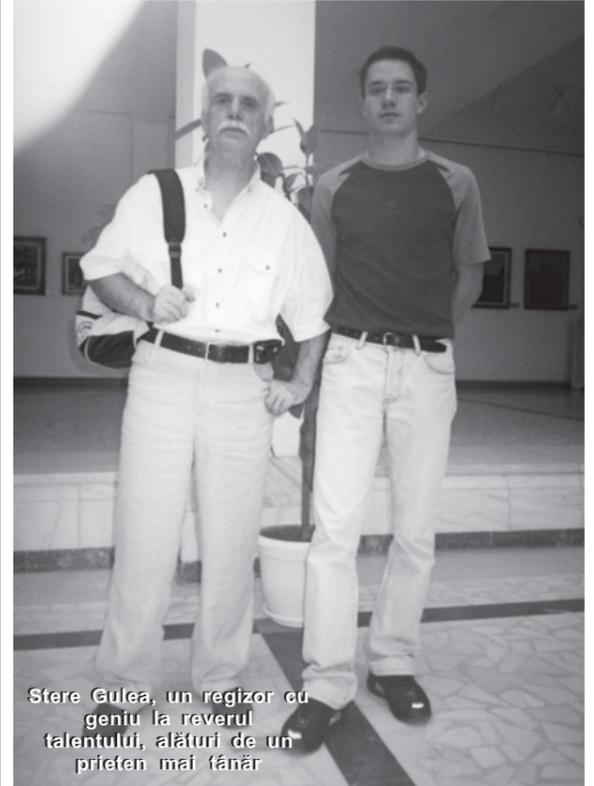
Paradoxul acestui neam este fără îndoială acela că ei nu pot răspunde încă unitar la întrebarea care vine să lumineze identitatea lor. Grecii moderni doresc și speră încă să și-i câștige. Albanezii, bulgarii și sârbii la fel. Timp în care România nu se angajează în nici un efort

Generații de aromâni

diplomatic ferm. Să fie oare în acest caz aromânii unul din cele zece triburi pierdute a lui Israel așa după cum îi considera la 1170 rabinul Benjamin de Tudela în însemnările sale aflate astăzi la British Museum din Londra? Că prea sunt mari asemănările lor în tristețe. Și în prigoană. Și în căutarea căminului. Și în holocaust! Căci a existat fără îndoială un holocaust dezlănțuit împotriva lor. Dovadă? Haideți să răsfoim „Memoriile” lui Dimitrie Ghica, și vom afla că propaganda dușmănoasă, greacă, bulgară, ori sârbă, părea să concureze pentru a se depăși în acte de violență și teroare. Episcopul de Salonic, într-o alocuțiune ținută în biserică a spus deschis și răspicat că uciderea unui aromân ar duce direct în rai făptașul. Coronița însă revine totuși bulgarilor care practicau un sistem de cruzime rafinată. Comitagiilor lor intrau în satele aromâne la ora când bărbații lipseau. Strângeau femeile și copiii în piața bisericii apoi trăgeau la sorți un copil din mulțimea neajutorată pe care îl aruncau de viu într-un cazan cu ulei clocotit după care amenințau în mod solemn să revină pentru a alege, de data aceasta doi copii, dacă femeile nu reușeau să-și determine bărbații să se declare bulgari la autoritățile locale.

Ce nume ar trebui să poarte aceste atrocități, în fața cărora ambasadorul Franței Constance își păstra filozofia zeflemitoare spunând: „Ce vreți? Fiecare regiune de pe glob își are obiceiurile sale”. Mai este oare nevoie de o definiție a holocaustului? Și totuși, asemenea Poporului Ales și acești

Stere Gulea, un regizor cu geniu la reverul talentului, alături de un prieten mai tânăr

copiii ai lui Dumnezeu nedreptățiți de toate neamurile a căror identitate au refuzat să o îmbrace, cărora li s-a luat totul, până și patria, n-au încetat să existe. Un popor care, așa cum spunea rabinul Fasy Eisenberg, suferă o amenințare recurentă a nimicirii dar renaște miraculos de fiecare dată. Dovadă, stă chiar bucuria întâlnirii de care am amintit.

Vasile TODI

Doi buni prieteni: istoricul Nicolae Cușa, alături de prolificul scriitor și eseist Iustin Tambozi, împreună cu doi tineri aromâni

„Armăname, Armăname, vârnăoară s'nu-auședz, cu mușata ta giuname ahănț gioni, ahănți feati eli mușat eali mușeati eta tută s-nâ bândz”

Ipoteze și ipotenuze

A zecea planetă
a sistemului solar

Din vechime se știa despre sacralitatea cifrei zece. Zecimala din Evul Mediu ca și partea regelui de la încași (din 10 lame sau cămăși una era a regelui) și utilizarea sistemului numeric cu baza în zece trebuiau să aibă o bază celestă. Cu toate că la fundamentul civilizației sumeriene, unde era reprezentat sistemul solar, acesta era înconjurat de zece alte corpuri cerești, ultimul numit Neberu, nu este alt corp ceresc decât planeta Sidra descoperită de savanți la periferia sistemului solar de anul trecut. În textele vechi ale lui Erah și lezechiel se mai spune că de pe această planetă aflată dincolo de planeta Pluto și între aceasta și Norul Oort de comete se spune că au ajuns pe pământ, ananocki (numite astfel de tradiția sumeriană) și „oamenii cerului” de către textele vechi (o expediție de „oameni uriași” între 1,80 și 2,70 m formată din 260 de „îngeri”, din care o parte damnați, care s-au culcat cu fiicele oamenilor dând naștere la epoca „titanamahiei”, urmași uriași ce au populat pământul). Acești uriași erau puternici și săvârșeau multe răutăți, drept care i-au determinat pe „bătrâni” (conducătorii lor) să-iucidă și au ucis astfel 409.000 de titani. Din fericire acești titani fiind produsul încrucișării a două specii foarte diferite - erau sterili și nu se mai puteau înmulți în continuare (așa cum la încrucișarea dintre

cal și măgar rezultă catărul — animal mai mare, dar steril). Desigur că au mai supraviețuit câțiva o vreme pe Terra, dar neputându-se înmulți au dispărut în negura vremii. Acești uriași sunt bănuți că au construit pe pământ monumente megalitice, din care unele se mai pot vedea și azi. Neamul lor, cu pielea albă, ochii albaștri trăiau mult putând atinge 4 secole. Ei erau „bătrâni” ce conduceau colonia cosmică de pe Terra, în textele apocrife se mai spune că: „Oamenii cerului, cunoșteau cataclismul ce se apropia și ca urmare, o parte din oameni au plecat, o parte din oamenii cerului au rămas printre noi și o parte dintre noi au fost luați de oamenii cerului (probabil pentru completarea echipajului navelor numite „casa Domnului”), aceste evenimente s-au produs în urmă cu circa 400.000 de ani. Unii susțin că „epoca titanamahiei” a fost un experiment genetic efectuat de acești nepământeni pe planeta noastră. Totuși descoperirea celei de-a zecea planete a sistemului solar numită de noi Sidna și Neberu de sumerieni, vine să confirme cel puțin, nivelul ridicat al cunoașterii, atins în vechime de strămoșii noștri sau faptul că evoluția omenirii spre forme superioare de cunoaștere se repetă la anumite intervale de timp.

Ștefan APENESCU

DINASTIA CĂLĂILOR

De-a lungul timpului, meseria de călău nu a fost deloc invidiată, deși era considerată foarte „bănoasă”. Călăii duceau o viață dublă. Pentru că aduceau moartea, erau blestemați și se credea că au legături cu diavolul. Bazându-se pe ignoranța oamenilor simpli, și-au creat o aură magică. Pe de o parte erau considerați niște monștri diabolici care inspiră groază, erau obligați să locuiască în afara zidurilor orașului și nu se puteau căsători decât cu femeile din casta lor. Erău obligați să poarte costume stridente pentru a fi recunoscuți de departe. Dacă intrau într-un han sau într-o căruciumă, nimeni nu mai voia să mănânce din vasele și cu tacămurile folosite de ei, iar hangii făcea semnul crucii asupra banilor primiți de la călău. Erău paria societății, împreună cu falsificatorii, necredincioșii, moașele, băieșii, ciobanii, morarii, țesătorii de in și olarii. O vorbă din popor spune că dacă nevasta gădelui stă să nască, nu se găsește nimeni s-o moșească.

În credința populară, călăii deveniseră niște vrăjitori. Oamenii cumpărau de la ei prafuri tămăduitoare pentru diferite boli sau formule magice pentru alungarea ghinionului în dragoste și pentru îndepărtarea necazurilor de orice fel.

Conform opiniei comune, călău este la fel de vinovat ca și acuzatul, în vremurile străvechi, criminalii condamnați la moarte erau legați și lăsați pradă urgiilor naturii, deoarece nimeni nu dorea să-și asume responsabilitatea morții lor. De aceea, păcatul de a lua viața cuiva nu apăsa asupra nimănui, vina execuției putând fi transferată forțelor supranaturale, care dacă ar fi vrut, ar fi putut să-l scape de la moarte pe vinovatul condamnat. Acest obicei a dat naștere mai târziu conceptului de ordalie (judecata lui Dumnezeu).

De altfel, împăcarea conștiinței celor care execută condamnarea la moarte este un fapt important și în epoca modernă, când execuția se face prin împușcare, de către un pluton special constituit. Una dintre armele folosite la execuție este încărcată cu gloanțe orbe. Firește, fiecare soldat crede că tocmai arma sa este inofensivă și acest gând îl liniștește întrucâtva.

Secole de-a rândul, meseria de călău a fost exercitată de adevărate dinastii, un lucru cât se poate de firesc, dacă ne gândim că nu aveau altă șansă decât practicarea acestei profesii dămnate și a se căsători cu femeile provenite tot din familiile de călăi. La execuțiile de mare importanță erau tocmiți călăi faimoși și s-a întâmplat să se amâne execuția din cauză că gădele nu a sosit la timp.

Între călău și condamnat nu existau sentimente prea nobile, dar asta nu înseamnă că toți condamnații își urau călăii. Conform unui vechi obicei, înainte de execuție călăii cereau iertare victimelor, îndeobște primind-o.

Deși oamenii detestă să ia viața unui semen de-al lor și îi stigmatizează pe cei care o fac (în cazul călăilor - cât se poate de legal), ei adoră să privească o execuție „în direct”.

Adevărații călăi transformau execuția într-un adevărat spectacol. Cel mai gustat era spectacolul decapitării cu paloșul, precedat de chinuri. Dacă nefericita victimă urla cât o ținea gura timp îndelungat, succesul în fața mulțimii adunate la execuție era asigurat. Totuși, rostogolirea capului desprins de trup nu reprezenta nici pe departe încheierea „distracției”. Ucenicii călăului înmuiau eșarfe în sângele condamnatului și le vindeau cu bani grei, fiind răspândită credința că sângele decapitaților are puteri tămăduitoare. Și funia spânzuratului era considerată aducătoare de noroc, la fel ca așchia din butucul de execuție sau arama din lama paloșului ucigaș. Erău la mare preț falangele victimei, oasele sau veșmintele sale.

Totuși, călăul rareori putea înfrunta povara destinului său. Mulți cădeau în patima beției, pradă tristeții sau își luau singuri viața. Unii deveneau infractori și sfârșeau pe eșafod. De aceea, zicala „il spânzură pe gâde” este cât se poate de veridică.

Prof. Dr. Dumitru GAROFIL

CANCERUL LARINGIAN CU LOCALIZARE
LA NIVELUL CORZILOR VOCALE

Etiologie Factorii de risc pentru cancerul laringian sunt multipli. Tutunul reprezintă principalul factor. Numeroase studii au relevat existența unei corelații între tutun și cancerul laringian dependentă de doză. Riscul relativ a fost calculat ca fiind de 4,4 ori mai mare pentru pacienții care au fumat până la 1/2 pachete de țigări pe zi și de 10,4 ori mai mare pentru cei care au fumat mai mult de 2 pachete de țigări pe zi. Întreruperea fumatului poate diminua riscul de dezvoltare al cancerului. Riscul fumătorilor pasivi de a face cancer de laringe nu a fost investigat. Pipa și trabucul prezintă un risc mai scăzut decât țigările.

Asocierea alcoolului cu cancerul laringian este mai puțin importantă decât cea a fumatului. Alcoolul are efect sinergic, crescând riscul cu 50%.

Informațiile legate de riscul de producere al cancerului laringian în funcție de condițiile de muncă sunt relativ confuze. Prezintă un risc crescut: pictorii, lucrătorii în construcții, cei expuși la gazele de eșapament, lucrătorii cu metal și plastic, și nu în ultimul rând cei expuși la radiațiile terapeutice. Alți factori de risc includ: papilomatoza laringiană, expunerea la gazul

de muștar, rumeguș, azbest, keratoza laringiană și boala de reflux laringo-faringian. S-au întreprins numeroase investigații în vederea determinării unor factori protectivi în fructe și legume, dar nu s-au putut trage niște concluzii definitive. Cancerul laringian reprezintă o problemă complexă în care sunt implicați numeroși factori ce țin de gazdă și de mediu, rămânând încă un mister științific.

Diagnostic Cancerul cu localizare glotică prezintă particularitatea de a rămâne cantonat la nivelul corzilor vocale datorită vaselor limfatice reduse numeric și a configurației anatomice a glotei. Simptomele comune produse de cancerul de laringe sunt reprezentate de răgușeala (disfonie), durerea în regiunea cervicală, disfagia (dificultatea de a înghiți), odinofagia (durere la înghițire). Răgușeala este prezentă timpuriu în cancerul cu localizare glotică, dar apare târziu în cancerul cu localizare subglotică și supraglotică. Modificarea calității vocii este cauzată de efectul de masă sau de paralizia corzii vocale. Extinderea paraglotică poate produce paralizia unilaterală a corzii vocale.

Orice răgușeală ce persistă mai mult de 3 săptămâni impune examinarea laringelui. Malignitatea trebuie exclusă la pacienții peste 40 de ani.

Durerea de gât și disfagia sunt semne clinice comune întâlnite în cancerul cu localizare supra-glotică, în stadii avansate, dar de asemenea pot fi întâlnite și în stadiile inițiale.

Dr. Stan COTULBEA

Cântec dă Brumă

Altă toamnă cântă-n streșini
Și, din tâlpi la subsuoară,
Ne cutroape iară bruma,
Mă ortăș, a căta oară?!...

Ca o pasăre pușcată
A din urmă frunză pică,
Moare-n frigul d-astă noapce:
Al dă-i dus n-o mai răgică.

Florile-n jenuchi plecară
Sus în șeri, pă parcea stângă;
Umbă vântu să le-adune,
Să le cânce, să le plângă...

Oare șine umblă noapcea
Și-n cipsăia lunii bace?
Crenjili prin băznă-ș caută
Frunzăli înlăcrămace.

La fereastra câtă steaună
S-o lăsat firang dă șeață;
Al vinit cu bruma-n space
O murit az-gimineață...

Marius MUNTEANU

CARTE FRUMOASĂ, CINSTE CUI TE-A SCRIS!

Am învățat cu trudă și dragoste într-o viață de om că florile pot să fie într-o mie de feluri, dar Clarisa Covachi, nume cu sonorități de liră a venit și mi-a grăit în română și aromână de „Lumea florilor drepte”. Astfel am aflat că florile pot fi și drepte. Oare verticale? De fapt în ce constă dreptatea florilor? În frumusețe și fragilitate, în culoare și parfum, în gingășie și transparență, în lujer, ori în menirea lor? Și nimeni nu pătrunde această taină.

Scriitoarea are adânci rădăcini aromâne în spațiul Greciei, țară vegheată de ochiul albastru al Mediteranei și privegheată de ochiul mai albastru ca oriunde al cerului Eladei care plânge. Cu lacrimi de nenoroc și-nstrăinare plânge cerul nu întotdeauna drept, nu întotdeauna senin al Greciei. Marcând cu o sensibilitate aparte, de floare am putea spune, drumul care nește vechea Eladă de România, poeta se oprește la Moscopolea, nu oraș, nu capitală, nu țară, ci catedrală înălțată în inima fiecărui aromân.

Transparență în grai aromân de Ionel Zeană

Catedrală arsă în inima aromânilor blestemați de a o purta cu ei pretutindeni, pentru că: „Tu ai rămas pe locul /Pasului pierdut/ Popas din alt tărâm/ Să ne-amintești mereu/ Cu viața sfântul legământ/ Ce l-am făcut, / Să nu trădăm nicidecum/ Graiul și crezul și piatra/ De mormânt străbun./” (Mescopolea trăiește).

Revolta femeii izvorăște deopotrivă din adâncurile tenebroase ale Evei, dar și din adâncurile istoriei poporului vechi din care se înalță și în care se regăsește cu pregnanță: „Prefămă-n mare de granit / Alungă-mi spaima-n infinit/ Mai spune-mi că există naos/ Desprinde-mi sufletul din haos.// Credință dă-mi din nou în mine/ Gonește-mi ura grea din vine/ Rupe blestemul ce mi-a supt făptura/ Dezleagă răul, făcătura// (Rugă pentru înger surd.) Rugăciunea pentru înger a Clarisei Covachi vine parcă smulsă dintre îngerii lui Reiner Maria Rilke, poet care în Elegiile Duineze ne atenționează că: „orișicare înger e înspăimântător”.

Petru Vasile TOMOIAGĂ

Veteranii...

Cum trec și astăzi Veteranii,
Solemn, spre Soarele Apune,
Așa trecură-n zbor toți anii,
Memoria țării să-ncunune...

Ei au depus un jurământ
Mai scump decât viața toată
Și l-au sfințit c-un legământ,
Izvor de lacrimă curată.

Ei s-au nălțat din veșnicie
Cu frații-acei ce-au căzut
Și au luptat pentru moșie
Cu-o dragoste de necrezut!

Un fulger mut: „August aprins”...
Istoria lui – de necuprins!

23.08.04

La a 60-a Aniversare...

Aurel JICMAN

Nürnberg - momentul iluziilor germane

Sentința în procesul principalilor criminali de război a fost citită începând din dimineața de 30 septembrie 1946. În ziua aceea fostele căpetenii ale celui de-al III-lea Reich nu au aflat decât culpele pe care Tribunalul le reținuse împotriva fiecăruia dintre ei. În boxă Goering asculta concentrat, cu arătătorul mâinii drepte lipit de casca prin care îi parvenea traducerea: Keitel se străduia să păstreze o poziție cât mai rigidă; falcile lui Kaltenbrunner se mișcau neconținut, de parcă ar fi mestecat gumă; Hess mângălea ceva pe o hârtie, cu o figură absentă; Streicher rezemat de spătar încrucișase brațele la piept, luând un aer sfidător Schacht era impasibil, spre deosebire de Funk, pe care nervozitatea îl făcea să se agite tot timpul...

Nurnberg, 30 septembrie 1946

Lectura acestei prime părți a verdictului a continuat și a doua zi, terminându-se la ora 13.45. Dintre cei 21 de acuzați din boxă, numai trei își cunoșteau acum în mod precis soarta: Schacht, von Papen și Fritzche, care fuseseră achitați. La ora 15.50 s-a deschis ultima ședință a procesului. Conform dispozițiilor date de președinte, s-a interzis intrarea fotoreporterilor în sală, iar acuzații au fost introduși unul câte unul, pentru a lua cunoștință de sentință. Într-o tăcere grea, plină de tensiune, a apărut în boxă silueta masivă a lui Goering. Era livid la față și se mișca greoi, copleșit parcă de o imensă oboseală. Dar la primele cuvinte ale verdictului, cel care purtase sforătorul titlu de reichsmarschall, creat special pentru el, a început să se agite, disperat: Sistemul de transmisie a traducerii simultane nu funcționa și în casca lui nu se auzea nimic. Un ofițer a reparat în câteva minute defecțiunea și vocea translatorului a răsunat în limba germană:

— Acuzat Herman Wilhelm Goering, conform capetelor de acuzare de care te-ai dovedit culpabil, ești condamnat la moarte prin spânzurătoare.

După ce a rămas o clipă imobil, vechiul complice al lui Hitler și-a scos casca cu gesturi lente, a făcut stânga împrejur și a părăsit boxa. Auzindu-și sentința, fiecare a reacționat în felul său: Rosenberg lupta din greu să-și păstreze calmul. Kaltenbrunner a încercat să schițeze un surâs Saukel s-a congestionat de furie neputincioasă, Frank a întins mâinile cerșind milă, Jodl respira cu dificultate ca și cum i-ar fi lipsit aerul. Funk, aflând că scăpase de ștreang a izbucnit în plâns și s-a înclinat adânc în fața judecătorilor săi.... La ora 16.40, Curtea s-a retras: fuseseră pronunțate douăsprezece condamnări

Herman Wilhelm Goering în boxa acuzațiilor

la moarte, cea a lui Bormann în contumacie. Hess, Funk și Raeder erau osândiți la detenție pe viață. Schirach și Speer – la 20 de ani, Neurath la 15 – Doenitz – la zece...

Despre următoarele două săptămâni ne-au rămas câteva mărturii din partea celor care au avut de-a face până în ultima clipă, cu condamnații la pedeapsa capitală. Cele mai ample note aparțin doctorului Gilbert psihiatrul american căruia i s-au spovedit mai toți

ocupanții celor unsprezece celule. Goering -care, în ciuda aerului său degajat, dădea mereu impresia că se află în pragul unei crize de nervi, i-a declarat:

— N-au decât să mă spânzure! În orice caz asta dovedește că sunt proști țințași... Probabil că de aceea nu vor să ne pună la zid.

Keitel și Jodl se arătau și ei indignați de „infamia spânzurătorii” și cereau să fie executați prin împușcare. Saukel, care-și pierduse capul de spaimă, era convins că fusese osândit pe baza unei greșeli de traducere și bâiguia într-una despre „necesitatea de a se revizui fundamental procesul”. Ribbentrop, copleșit și el de teama ștreangului, umbla ca o fiară prin celulă, murmurând cu o voce stinsă:

— La moarte! M-au condamnat la moarte! Nu voi putea nici măcar să-mi scriu memoriile... Ce mult mă urăsc oamenii ăștia, ce mult mă urăsc!

În seara de 15 octombrie, la ora 22, doctorul Mueckel i-a dat lui Goering un comprimat de seconal, somnifer cu efect foarte rapid. Reichsmarschall-ul, înțelegând imediat că execuția devenise iminentă, a întrebat dacă mai merita să se dezbrace pentru somn.

— Unele nopți sunt foarte scurte, i-a răspuns evaziv medicul.

Peste trei sferturi de oră, sentinela de la ușa celulei lui Goering, uitându-se prin ferestruică a observat că mâinile prizonierului se crispau convulsiv, vrând parcă să sfâșie pătura cu care era învelit trupul său mătăhălos. În câteva clipe, spasmele s-au generalizat, ca și cum Goering ar fi executat complicatele figuri ale unui dans grotesc în poziție orizontală.

Soldatul a dat alarma și ofițerul de serviciu, venit în goană, a descuiat ușa și s-a aplecat asupra deținutului. Convulsiile se mai potoliseră dar corpul îi rămânea încordat, sprijinit într-un cot, în vreme ce sudoarea se prelingea de pe tâmpile în picături mari.

Decesul reichsmarschall-ului

Apoi obrajii lui au căpătat o nuanță albastruie. Un horcăit și Goering s-a prăbușit pe spate: murise. Chemat imediat, medicul a crezut mai întâi că era vorba de o criză cardiacă. Dar colonelul Andrus, care răspundea de securitatea din închisoare, era de părere că Goering se sinucisese. Cercetând cadavrul mai atent, doctorul Mueckel a descoperit într-adevăr, cioburi minuscule de sticlă în gura reichsmarschall-ului, iar sentinela a găsit sub pat o cutiuță de carton, din cele în care se țin fiolele. După un examen îndelungat, medicul a ajuns la concluzia definitivă: otrăvire cu cianură de potasiu.

Pe colonelul Andrus îl preocupa acum problema dacă ceilalți condamnați la moarte aveau aceleași intenții sinucigase și dacă dispuneau de mijloacele necesare pentru îndeplinirea proiectelor lor. O percheziție efectuată în toate celulele a dat rezultate surprinzătoare; în ciuda zecilor de controale precedente s-a găsit o sârmă de 30 cm la Jodl, o linguriță cu marginile ascuțite la Saukel, o lamă de oțel tăios la Keitel etc. etc. Oricare dintre aceste obiecte ar fi permis deținutului respectiv să-și ia viața.

De la cine își procurase Goering fiola cu cianură? La această întrebare nu s-a putut da un răspuns exact nici până în ziua de astăzi. După toate aparențele, furnizorul ar fi fost generalul SS von Bach-Zelewski, aflat și el pe atunci în aceeași închisoare. Pe culoare, de fiecare dată

când îl întâlnea, generalul îl saluta cu un respect exagerat pe Goering, care, în câteva rânduri, i-a întins binevoitor mâna. Probabil că von Bach-Zelewski i-a strecurat otrava cu un asemenea prilej. În orice caz, în 1951, el a remis americanilor o fiolă cu cianură de tipul celei utilizate de Goering, dar a continuat să neghe că i-ar fi procurat una și reichsmarschall-ului.

Sinuciderea acestuia nu a modificat cu nimic orarul execuției. Colonelul Andrus a citit pe rând condamnăților răspunsurile Comisiei interaliate de control din Berlin, care respinsese cererile lor de grațiere. Cu câteva minute înainte de ora 1 a.m., a zilei de 16 octombrie. Ribbentrop a fost scos din celula lui de doi agenți ai poliției militare americane, care l-au adus în sala de gimnastică a închisorii, unde

Ribbentrop

se înălțau trei spânzurători de lemn vopsit în negru. Sergentul-major John C. Woods, din orașul San Antonio (statul Texas), care îndeplinea funcția de călău, a legat la spate mâinile ministru de externe al Reichului și l-a condus pe cele 13 trepte până la eșafod, apoi i-a pus ștreangul de gât și a apăsat pe o manetă: deschizându-se trapa de sub picioarele lui condamnatul a căzut în gol, pe o distanță echivalentă cu înălțimea unui etaj...

După executarea lui Seyss-Inquart ultimul osândit, a fost adus și cadavrul lui Goering în sala de gimnastică. Cele unsprezece sicrie au fost încărcate în două camioane militare, care au luat drumul spre Furth, urmate de câteva mașini pline cu ziariști. La Erlangen, un ofițer din jeep-ul care însoțea camioanele a anunțat pe gazetari că, începând din acel moment călătoria devenea foarte primejdioasă pentru ei. Cei astfel avertizați au rămas pe loc, privind convoiul care dispărea în ceața dimineții.

Cadavrele principalilor criminali de război au fost incinerate în aceeași zi la München și cenușa lor răspândită în cel mai mare secret. În câteva puncte rămase necunoscute de pe cursul Isarului.

Cursul Isarului

În câteva clipe apele râului bavarez au înghițit jalnic rămașițe pământesti ale unora dintre cărmuitorii Reichului nazist, autorii celor mai sângeroase pagini din istoria continentului nostru.

AMBASADORUL-SPION

Contele Ottokar Czernin

Serviciul de informații militar român, organizat în cadrul Marelui Stat Major, a luat din timp măsuri de supraveghere a ambasadorului Austro-Ungariei la București în perioada 1913-1916, contele Ottokar Czernin, precum și a ambasadorului Germaniei, von Busche, ceea ce a dus la stabilirea faptului că aceștia desfășurau o intensă activitate de spionaj care, de fapt, se concretiza în coordonarea unor rețele de agenți.

Filajul continuu la care a fost supus ambasadorul Czernin a dus, în octombrie 1914, la sustragerea unei serviete care conținea dovezi irefutabile ale activității spionajului austro-ungar în România. Acțiunea a avut o desfășurare cu adevărat rocambolescă: în timpul unei vizite, ambasadorul lăsase servietă cu documente în mașina cu care se deplasa. Agenții români au reușit să intre în posesia acesteia, documentele fiind transmise cu rapiditate la un atelier fotografic al serviciului de contrainformații. Între timp, ambasadorul a revenit la mașină și, speriat de dispariția servietei, s-a îndreptat spre misiunea diplomatică. Puțin mai târziu, s-a prezentat la ambasadă un polițist care i-a arătat că servietă fusese găsită asupra unor indivizi suspecti și, stabilindu-se după conținutul ei, că aparține misiunii diplomatice austro-ungare, a fost adusă aici.

În servietă se găsea, între altele, cifrul diplomatic, ceea ce a dat posibilitatea serviciului de contrainformații român să afle conținutul comunicărilor sale cu Viena pe perioada celor doi ani până la intrarea României în război (performanță rară în „războiul

secret” din timpul primei conflagrații mondiale), precum și o listă a informatorilor recrutați de spionajul austro-ungar.

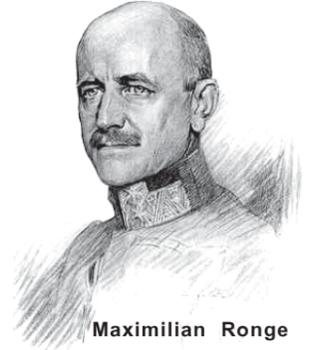
Ulterior, fiind șantajat de unii ziariști în legătură cu acest episod, contele Czernin i-a transmis împăratului demisia sa, pe care acesta nu a acceptat-o, având în vedere serviciile pe plan diplomatic și informativ de până atunci ale lui Czernin.

Acest episod a avut și un epilog: atunci când trupele Puterilor Centrale au ocupat Bucureștiul, la începutul anului 1917, în podul casei în care locuise primul ministru Ionel Brătianu au fost găsite fotografiile după documentele sustrate în octombrie 1914. A fost unul din motivele pentru care ambasadorul - spion s-a hotărât să-și încheie cariera diplomatică.

Informațiile transmise la Viena în legătură cu acest caz nu au găsit cine știe ce ecou, considerându-se că ele nu au dăunat Austriei, ci numai Ungariei, ai cărei agenți au fost însărcinați cu instrumentarea cazului. Fotografiile găsite au fost transportate la Budapesta, unde au fost distruse în timpul revoltei lui Bela Kun.

În tot cazul, șeful spionajului austro-ungar, Maximilian Ronge, a recunoscut ulterior că acesta a primit lovituri serioase din partea serviciului român de contrainformații, care s-a dovedit un adversar redutabil pentru mai experimentatul său adversar.

Alexandru POPESCU

Maximilian Ronge

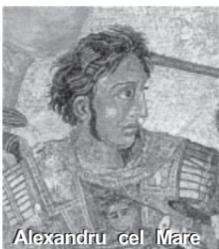

Revoluția lui Bela Kun

Culegerea de informații de-a lungul timpului

Fundamentul unei politici raționale caracterizate de asumarea responsabilităților implicate de deținerea puterii l-a constituit dintotdeauna, între altele atâtea necesare, o susținută activitate secretă de informații. Obiectivele și mijloacele unor puternice servicii de spionaj ale epocilor trecute și-au conservat și păstrat întocmai actualitatea că acestea și astăzi ca și ieri fac din aventură o profesie, din duplicitate un merit, din intrigă o vocație și din disimulare un principiu” iar jurămintele de credință, atașamentul afișat, bunăvoința de față și promisiunile fără acoperire” fac parte dintr-un instrumentar îndelung și eficient exersat.

Alexandru cel Mare

Nevoia de informație a fost resimțită de oameni din cele mai vechi timpuri. Oamenii încep să culegă unii despre alții informații încă din antichitate.

Despre culegerea informațiilor ca îndeletnicire vorbesc pentru prima dată textele biblice. Iată ce se precizează în „Vechiul Testament”, Numerii cap. 13:

...”Domnul a vorbit lui Moise și

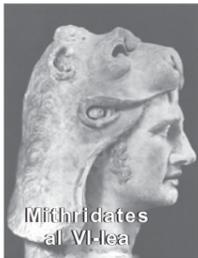
a zis, trimite niște oameni să iscodească țara Canaanului... Vedeți țara, cum este poporul care o locuiește dacă este tare sau slab, dacă este mic sau mare la număr... cum sunt cetățile dacă sunt deschise sau întărite, cum este pământul, dacă este gras sau sterp... și luați cu voi roade din țară”...

Nu sunt necesare comentarii.

În afara informatorilor, agenților și iscoadelor încep să fie folosite treptat și alte mijloace pentru culegerea informațiilor. Așa spre exemplu despre Alexandru Macedon se cunoaște că a fost primul care a folosit cenzurarea corespondenței în culegerea sau adâncirea unor informații. În anul 334 î.e.n., în timpul unei campanii împotriva lui Darius regele Persiei, în rândul oștirii sale se manifestă și se amplifică o stare de profundă nemulțumire. În aceste condiții regele macedonean decide să anuleze interdicția oștirii de a purta corespondență cu rudele lor. În acest timp curierii recoltează un număr mare de scrisori care din ordinul regelui sunt deschise și lecturate. Sunt stabilite astfel motivele exacte ale nemulțumirilor precum și numele celor care se opuneau dispozițiilor sale.

Procopius din Cezarea, (590-555 î.e.n.) autorul „istoriei secrete”, arată că înainte de domnia lui Iustinian spionii formau un element important al guvernării.

Împărații Bizanțului recurgeau, de asemenea la crearea unor puternice corpuri de spioni în rândul statelor străine și

Mithridates al VI-lea

finanțau prin intermediul lor fracțiuni politice care să pregătească ori să provoace răscoale în sensul intereselor imperiului.

Multe din personalitățile rămase celebre în istorie au acordat o importanță deosebită activității de culegere a informațiilor. Așa se explică de altfel câștigarea unor bătălii cu efective restrânse în pofida forțelor net superioare ale adversarilor. În acest sens se cunoaște faptul că Alexandru cel Mare, Mithridates al VI-lea regele Pontului (sec. I î.e.n.) – cunosător a 22 de limbi, el însuși fost spion – Hanibal etc. foloseau sistematic și pe scară largă informațiile colectate de la agenții infiltrați.

În anul 527 Teodora, soția lui Iustinian, devine împărăteasa Bizanțului. Teodora a mărit tot mai mult numărul informatorilor și agenților angajați să supravegheze dușmanii reali sau potențiali precum și suspectii ori persoanele care nu-i inspirau suficientă încredere. La moartea acesteia în anul 548, Bizanțul dispunea de un serviciu secret foarte bine structurat și eficient, situație ce se va menține multă vreme în continuare. Structurile informative au jucat un rol esențial și în armata lui Genghiz-han (Temugin) han mongol în perioada 1206-1227.

O contribuție însemnată în legătură cu ameliorarea mijloacelor și metodelor de culegere a informațiilor au adus-o în prima parte a secolului al XV-lea orașele state italiene. Veneția a fost primul stat din lume care a înființat ambasade permanente în străinătate. Cei abilitați pentru activitatea diplomatică erau instruiți minuțios să culegă informații strategice, cu caracter militar sau cu conținut economic și politic. În temeiul unui regulament ambasadorii venețieni trebuiau să depună raportul misiunii lor în termen de cel mult 15 zile de la întoarcerea din străinătate. În rapoarte erau consemnate toate faptele și informațiile ce ajungeau la cunoștința lor și în primul rând aspectele și datele cerute în instrucțiuni.

De-a lungul istoriei societății, rolurile de **comerciant, navigator, spion sau diplomat** s-au contopit adesea. Diplomații erau un fel de spioni oficiali bine instruiți pentru a putea obține o gamă largă de informații. Mulți ambasadori – veritabili șefi ai contra-spionajului – supravegheau îndeaproape pe emigranții ce se manifestau împotriva țărilor lor. Ei depuneau totodată eforturi stăruitoare în sensul depistării agenților care urmau să acționeze contra intereselor statelor lor.

Nu odată ambasadorii au organizat sau inspirat comploturi sau lovituri de stat în țările unde erau trimiși în misiune diplomatică.

În cursul secolului al XV-lea în Veneția canalele diplomatice erau distincte de cele informative iar interceptarea tuturor trimerilor poștale ca mijloc de culegere a informațiilor devenise o practică curentă.

Biserica a deținut și ea structuri informative în toate statele europene mai importante.

O mare parte a aparatului ierarhiei bisericești culegea informații care se concentră și selectau de către capii bisericii ce dispuneau trimiterea unora dintre ele la Roma.

Possibilitățile de obținere a informațiilor erau nelimitate, un mijloc eficient dovedindu-se spovedania.

Cu timpul, preocupările statelor europene pe linia culegerii de informații sporesc fiind create nuclee speciale menite să răspundă acestui obiectiv.

Astfel de exemplu, cifrul folosit de Michel, ambasador venețian la Londra în timpul Mariei Tudor (1553-1558) n-a putut fi descoperit decât în 1858 de doi experți după ani

de zile de cercetări.

În secolul al XVI-lea și al XVII-lea pe scena statelor europene își fac apariția mari specialiști ai informațiilor. De regulă aceștia sunt miniștri sau, cel mai adesea, secretarii lor de cabinet, care perioade îndelungate de timp s-au ocupat de organizarea serviciilor secrete de informații. Unul dintre aceștia este Sir Francis Walsingham, secretar de stat și șeful activităților de spionaj. **În serviciul său de informații erau încadrați cei mai capabili absolvenți de la Oxford și Cambridge.** Mulți dintre ei erau trimiși cu acoperire în Franța pentru continuarea studiilor având însă ca misiune să pătrundă la curtea regelui pentru a afla ce se pune la cale împotriva Angliei.

În secolul al XVIII-lea cardinalul și omul de stat Richelieu dispune de unul dintre cele mai capabile servicii de informații. Cea mai mare parte a agenților săi lucrau acoperit.

Fouché, om de stat francez, șef al poliției secrete în timpul lui Napoleon perfecționează structurile informative franceze creând mai multe nivele de agenții. Cele patru categorii distincte nu cunoșteau nimic una despre existența celorlalte. Cei din categoria a II-a îi supravegheau pe cei din categoria I. La rândul lor agenții din categoria a II-a, erau supravegheați de cei din categoria a III-a ș.a.m.d.

Lui Fouché se pare că i se datorează prelucrarea informațiilor pe sistemul fișei personale, iar buna evidență a problemelor, plus loialitatea agenților săi, i-au asigurat, între altele, longevitatea în funcție.

În secolul al XIX-lea cel mai perfecționat serviciu de informații aparține unor particulari, cum a fost casa de Rotdchild, iar în prima parte a secolului următor se remarcă serviciul de informații japonez și cel german. Ulterior cel al S.U.A.

Despre necesitatea informațiilor și importanța lor fundamentală nu se impune nici un comentariu. În legătură cu aceasta, pe bună dreptate, se susține că exigența de a fi bine informat este condiția supraviețuirii oricărui stat.

Marian URECHE

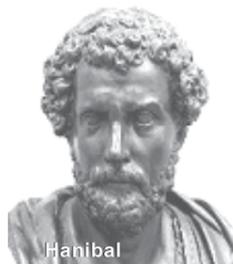
Procopius

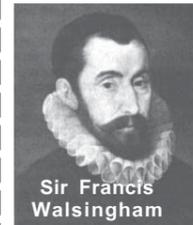
Genghiz-han

Teodora

Hanibal

Sir Francis Walsingham

Richelieu

VLAHI ILOȘTRI

ALEXANDRU PAPAGOS (1883-1955)

Unicul Mareșal care l-a avut Grecia în istoria ei.

A studiat la Academia Militară din Belgia, a luat parte ca ofițer în Războaiele Balcanice și Primul Război Mondial, fiind înaintat la gradul de General. În al doilea Război Mondial a fost înaintat la gradul de Mareșal și numit șeful Armatei grecești în războiul declarat de Mussolini, pe frontul albanez (prima lovitură a Puterilor Aliate contra AXEI Germano-Italieni). După declararea războiului și de către germani (aprilie 1941) a fost nevoit să se retragă în fața puhoiului blindat german, a fost luat prizonier (la Buchenwald) și eliberat de Alianță, după Armistițiul din 8 mai 1945.

După război s-a dedicat politicii, a înființat partidul "Alarma Națională", devenind șeful acestui partid. A câștigat alegerile în 1952, cu o mare majoritate de voturi, devenind Prim-Ministru. Cu mână de fier a guvernat țara grecească, care, abia ieșise dintr-un îndelungat război, dar și dintr-o revoluție civilă de aproape patru ani. A murit de atac cerebral, la vârsta de 75 ani, când avea încă funcția de Prim-Ministru.

Ianni A. PAPATHANASIU

Români despre români

Eu am făcut un haz ca secretar al Comisiei economice, spunându-le: Domnilor, eu aș vrea să crească populația României până-ntr-acolo încât la Athénée Palace să poată să mănânce toți mămligă cu fasole!

La români prostia e o infracțiune, căci vorba- ceea: „Poți umbla două ore în galop prin București și să nu dai de un prost.”
Întotdeauna când gândesc în spiritul poporului român, mă mut cu arme și bagaje cu speranța în viitor.

România e un loc viran.
(După alegerile de la 20 mai 1990)

Petre ȚUȚEA

TULPINI ALE NEMULUI AROMÂN

Fârșeroții – Fârșiroții

Primii aromâni stabiliți în Dobrogea au fost Fârșeroții. Ca număr, ei reprezintă a doua tulpină de aromâni după grămosteni. Numele lor vine de la Farsala, o localitate ce se află la sud de Valona (Vlorë, oraș-port la Marea Adriatică, în partea de sud a Albaniei), unde au debarcat soldații lui Caesar, care ar fi fost numiți așa de localnici și de soldații lui Pompei; - ar fi strigat sub panica debarcării acestora: "Vin farsalioți! Vin farsalioți!"

Una dintre ipoteze. Alta, cea de-a doua, susține că numele lor vine într-adevăr de la Farsala, dar nu de la cea menționată mai sus (din sudul Albaniei), ci de la Pharsala din Tesalia (Grecia de astăzi), localitate unde în anul 48 î. d. Hr., a avut loc bătălia dintre Caesar și Pompei. Acesta din urmă, văzându-și zdrobite armatele de către generalul Caesar, a fugit de pe câmpul de luptă, găsindu-și refugiu către Orient pe o corabie. Soldații săi, partizanii din tabăra sa aflați în Macedonia, încă din 49 î. d. Hr., s-au retras, urcându-se în munți ca să găsească azil și adăpost și să dea, astfel, mai târziu naștere marilor populații de fârșiroți și megalovlahi.

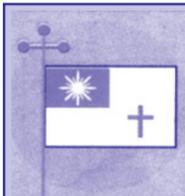
A treia presupunere ar fi aceea conform căreia numele fârșiroților vine de la o altă localitate așezată în partea de sud-est a Albaniei: Frașari sau Frașeri (care număra în anii de dezvoltare maximă cincisprezece mii de suflete - azi un sat mic albanez cu puțini aromâni) Mai mult, păstrându-ne în sfera acestei presupuneri, nu numai că numele vine de la această localitate, ci întreaga tulpină s-ar fi format în ținutul Frașari, unde s-au revărsat păstori din Gramos și din Pind (ca urmare a unui surplus de populație), admitându-se însă și existența altor populații aromânești în zonă, înaintea acestei revărsări.

Conform tradiției însă, răspândită în rândurile fârșiroților, ei ar fi urmașii vechilor coloniști aduși din Italia după luptele dintre Caesar și Pompei.

Această origine nobilă a fost pusă în evidență de Ioan Caragiani, conform căruia: "între multele triburi de români (aromâni, n.n.) aflați în Peninsula Balcanică este și unul răspândit în Albania, Epir, Macedonia, Tesalia și în toată Grecia. Între ei se numesc «rumâni» sau «rumeni», iar ceilalți aromâni îi numesc fârșiroți sau fârșeroți. Cei mai mulți au fost dintotdeauna și până astăzi nomazi fără sate sau comune stabile, ci vara își fac satele lor în munți lângă stâne, iar iarna în câmpii, unde se coboară ca să ierneze turmele. Patria fârșiroților după credințele generale ale tuturor aromânilor a fost și este și astăzi Albania, de unde se răspândiseră apoi în mai multe locuri, afară de cei rămași încă acolo.

De la unul din aceștia, cu care am făcut cunoștință în insula Corfu, am aflat că la toți fârșiroții există o tradiție foarte veche, după care ei ar fi venit în Albania și Tesalia de dincolo de mare, și că odată cealaltă lume îi numea Farsalioți, iar nu fârșiroți pe când ei totdeauna se numeau rumâni sau rumeni, și prin urmare că ei sunt colonii vechi romane aduse din Italia în Iliria și Tesalia după luptele dintre Caesar și Pompei la Dyrachium și la Pharsala. Unii dintre aromâni cred că fârșiroții ar fi dintr-un orașel mic și niciodată n-a fost așa de mare ca să cuprindă un număr de peste 200.000 de suflete, câți aproape sunt toți fârșiroții răspândiți în Grecia și Turcia.

Prof. Nicolae CUȘA, Constanța

COLȚUL POEZIEI
aromâne

Aromânii sunt români cu vocația universalității
Nichita Stănescu

Nâdii di primuvearî

*Nâpoi u-alâsai iarna, cu chimatli-a greali
Și-așteptu primuveara cu oclii plâmfi-și goi
Ș-ți gălîsîtu mi-alumtu cu minduierli-a meali
Că nu-a s-putemu vârtoari, deadun iară s-himu noi.*

*Ah, iară deadi soarli, ș-ți-mșeatî primuvearî
S-aștearni pisti câmpuri, pi dzenuri ș-pisti văi,
Ș-tu mușuteața loclui, io mași ti-nheamî oari
Îi-aduchescu mîreața tu măr-li oclî-ți lăi.*

*Ah, iară-și creăști iarba, că s-feați primuvearî,
Ș-pi poni șdeadi bubuchea, și-mplinu-i tutu di pui,
Mași grailu-a ei nu lu-avdu ș-ți fricî mi ia-ntroarî
Ea daima s-mi-agărșească și-io daima s-antreb iu-i.*

*Ah, iară-a s-avd cavalu, ți treamburî la șopat
Ș-gilosu di a luvu boați s-uhedzu și s-lăcrâmedz
Ș-tu isihia seriloru cu dulți graiu di clopat
La cheptu s-u-amu dealihea și s-dzâcu ca anghisedz.*

Constantin Nini STERE

Prota armânil'î

*Prota armânil'î
Ș-diapoia xenil'î.
Prota armânil'î,
Tu vreaea mea,
Ca nâ rană discl'isă tu zboară.
S-mutrească.*

*Maș ocl'î-a lor,
Lindziț di dor di apirită,
S-mi-veagl'î,
S-mi vindică!*

*Prota armânil'î,
Ș-diapoia xenil'î!
S-pistusească
Lăcrili di cai s-îndoapiră
Hramili a meali, ti-a s-poață s-luțască...*

Vasile TODI

Mari negustori și filantropi aromâni din Ungaria

Înlesnirile acordate de Imperiul Habsburgic negustorilor aromâni (numiți greci sau de rit grecesc) din Peninsula Balcanică, mai cu seamă pentru relațiile acestora din porturile Mediteranei spre Germania și Polonia, aducătoare de mari venituri monarhiei austriece și intereselor ei comerciale, în porturile dunărene, dar și la Trieste și Fiume, au dus la sporierea continuă a numărului și importanței acestor negustori în orașele Ungariei. Din scrierile lui N.Iorga, D.Popovici, I.Szazadok, G.Alexici, Pericle Papahagi și altora, A. Hâciu adună date interesante privind familiile de negustori aromâni stabilite la Győr, Pecz, Debreczen, Eger, Gyöngyös, Miskolcz, Tokay etc. În 1784, negustorii din Gyöngyös, Paszto, Isaberény, și alte localități apropiate, cereau autorităților să li se aprobe preoți și dascăli români. Din registrele cercetate în arhivele budapestane de Dr. G. Alexici, aflăm despre numeroase alte localități din Ungaria, cu familii aromâne cuprinse în câteva zeci până la câteva sute de case. În secolul XIX, erau biserici aromâne la Ungvary, Eger, cu multe proprietăți, Szentes, Kargat, Kalocsa, Szeghedin, Tokay, Miskolcz, Keoskemet etc. Cimitirul din Tokay era împănănat cu

nume aromânești. La Tokay, negustorii aromâni au dezvoltat comerțul de vinuri și cherestea, în special către Polonia. Aici s-a afirmat familia Leca din Vlahoclisura. În 1748, în jurul orașului, locuiau 102 familii aromâne de negustori și cărvănari. Se cunosc mai multe date despre negustorii aromâni din Miskolcz. Încă din 1728 erau aici cca. 300 de negustori, în 1788, scrie A. Hâciu, (p.345) „erau peste 350 de familii, toate din Moscopole - mai propriu zis, din ținutul moscopolitan; erau originari, adică, din Moscopole, Grava, Lânca, Civara etc.". Pe locul bisericii aromâne din 1728, negustorii moscopoleni vor construi o biserică nouă, impunătoare, la care s-a lucrat cu evlavie și simț artistic, inaugurată în 1806, considerată de Dr. I. Lupaș drept „una din cele mai frumoase biserici ortodoxe câte

se află în Țara Ungurească". Dintre fondatorii acestei biserici menționăm pe Dem. Pilita, Gheorghii S.Capri, Evreta Șaguna, Dursa, Dimcea, G. și N.Tricupa, Anastas Nicolae Sinea, Anastas Petre Ciuhadaru, Mitre Ceacu, Mih. Ndoia, Anastas I.Pamperi, Anastas Mih. Muciu, Vretu An. Ponte, Nic. Șiarpe, Gh.Balauri etc. Cum numele Vretu (cu variantele Vreto, Vreta, Avreta) se repetă, la Miskolcz, Budapesta sau Viena, Pericle Papahagi observă că atari nume păstrează alături însemnarea originii, anume din Moscopole, Frașari sau Fearica... A. Hâciu nu scapă din vedere faptul că la Miskolcz ez a făcut negoț și „Naum, fiul lui Evreta Șaguna, și tatăl aceluia care avea să fie - spre fericirea neamului românesc - Mitropolitul Andrei baron de Șaguna”, precum și alți doi negustori, „Adam Gherga și fiul Atanasie, acela care avea să fie naș la cununia Anastasiei cu Naum și la botezul fiului acestora”... Tot în Miskolcz a lucrat negustorul Mihail „care a avut ca soție pe Ecaterina, fiica lui Ioan Mocioni și mama ilustrilor frați Alexandru și Eugen Mocioni” (p.347).

Dr. ec. Iustin TAMBOZI